

Bijdrage Nederlandse Boa Bond (NBB) voor rondetafel agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak.

Vakbonden zijn bekend door conflicten over de salarisstijgingen. Toch zijn wij als NBB vooral bezig met de arbeidsomstandigheden van onze leden, omdat de arbeidsomstandigheden verre van optimaal zijn.

Edwin, een Boa uit een middelgrote stad, belt ons met de vraag of we met hem willen mee gaan naar een gesprek met zijn werkgever over een geweldsincident. Net als u denken wij dat hij het zoveelste slachtoffer van agressie en geweld is. Als we even met hem doorpraten blijkt het gesprek te gaan over zijn handelswijze tegenover een groep dronken jongeren. De werkgever ondervraagt hem zakelijk en heel precies over wat er tijdens dat incident gebeurd is, van minuut tot minuut. Vragen worden herhaald om misverstanden te voorkomen en om te checken of hij hetzelfde antwoord geeft en om gedetailleerd te kunnen rapporteren of hij proportioneel gehandeld heeft. Wij hebben het vaker meegemaakt en toch ervaren wij het ook dit keer weer als een verhoor, waarbij er niet vanuit wordt gegaan dat Edwin correct heeft gereageerd.

Boa's zijn bevoegd om geweld te gebruiken, en het is heel erg terecht dat daarover verantwoording moet worden afgelegd. Maar het is wrang dat jouw optreden achteraf tot in detail geanalyseerd en beoordeeld wordt, terwijl je vrijwel dagelijks geprovoceerd wordt en jij je met onvoldoende middelen in onveilige situaties moet begeven.

Het onderwerp van deze rondetafel is: agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak. Wij benadrukken dat hierbij wat ons betreft onderscheid moet worden gemaakt tussen medewerkers met een publieke hulpverlenende taak en medewerkers met een publieke handhavende taak.

Hulpverleners, het woord zegt het al, zijn aanwezig om hulp te verlenen. Elke vorm van agressie en geweld jegens hen is onacceptabel. Handhavers zijn er onder andere om burgers aan te spreken op overtredingen, door hen te waarschuwen, te corrigeren, te beboeten of mee te nemen. Elke vorm van agressie en geweld jegens hen is ook onacceptabel. Maar het is tegelijkertijd naïef om te denken dat handhaven in de regel geen agressie en geweld oproept; dat doet het namelijk in de regel wel.

Dan moet je Boa's ook de uitrusting geven om deze taak veilig uit te kunnen voeren.

Op papier wordt veel moeite gedaan om het onderscheid te beschrijven tussen de kerntaak van Boa's: leefbaarheid en kleine ergernissen en die van de politie: openbare orde. Maar zoals het WODC al in haar rapport 'Buitengewoon veilig' in 2021 concludeerde: het leefbaarheids criterium werkt in de praktijk niet; situaties zijn niet statisch en kunnen snel veranderen.

Een Boa spreekt een fietser in een winkelstraat vriendelijk aan en die fietser trekt ineens een schroevendraaier. Een andere Boa spreekt een dakloze aan om hem te helpen de weg naar de hulpverlenende instanties te vinden, en vanuit het niets wordt de dakloze agressief en pakt een mes. En weer een andere Boa spreekt twee jongeren aan die vuil op straat gooien, waarna die jongeren agressief reageren, niet van plan zijn het vuil op te rapen, en omstanders zich ermee gaan bemoeien. Het aantal praktijksituaties waaruit wij kunnen citeren is oneindig. Het gebeurt dagelijks.

Net als de politie, hebben ook Boa's steeds vaker te maken met verward gedrag. Tegelijkertijd is er sprake van normvervaging; de termen 'leefbaarheid' en 'kleine ergernissen' zijn dan ook misleidend. Normvervaging betekent dat veel mensen abnormale dingen normaal zijn gaan vinden. En omdat die mensen dat normaal zijn gaan vinden, leidt het aanspreken maar al te vaak tot onbegrip, irritatie en regelmatig tot agressie en geweld.

Het WODC constateerde in het eerder genoemde rapport dat 95% van de Boa's slachtoffer is van verbale agressie en 68% van intimidatie en 58% van fysieke agressie. In de coronatijd waren deze cijfers nog hoger. Deze cijfers zijn volgens het WODC ook hoger dan bij de politie. Het WODC constateert dat het bij 60% van de Boa's leidt tot fysieke klachten, onveilige gevoelens, meer alertheid, en terughoudendheid tijdens het werk. Voor de werkgevers betekent dit verzuim en uitval.

Zoals gezegd kunnen en moeten werkgevers meer doen om het werk van Boa's veiliger te maken. Een goed communicatiemiddel, een steekwerend vest en een bodycam behoren terecht steeds vaker tot de uitrusting. Maar daarnaast moeten Boa's op zijn minst worden uitgerust met de wapenstok; dat werkt preventief, is behulpzaam bij het creëren van afstand en helpt om jezelf te kunnen verdedigen (totdat de politie komt). Voor een deel van de zogenoemde groene boa's moeten ook nog andere geweldsmiddelen tot de uitrusting behoren. Zij werken vaak alleen en de politie kan veelal geen adequate back-up garanderen. U denkt wellicht: de wapenstok (en voor groene Boa's wat meer geweldsmiddelen), dat is toch al geregeld? Ja en nee.

Na vele acties van de Boabonden en een succesvolle pilot met de wapenstok zijn de beleidsregels m.i.v. 1 juli 2022 versoepeld: het vereiste, dat er voor toekenning eerst sprake moest zijn van fysiek geweld, werd geschrapt. Maatgevend zijn nu de taken en de daarbij horende risico's. Ruim een jaar later moeten wij constateren dat de aanvragen voor de wapenstok of een ander geweldsmiddel gefrustreerd worden. Allereerst door bureaucratische eisen te stellen aan een aanvraag en ten tweede door negatieve adviezen van Politie en OM. Zij vinden dat de aanvrager: of onvoldoende heeft aangetoond dat er risico's zijn, en als die risico's wel aangetoond zijn, moeten Boa's wat de politie en OM betreft op grote afstand van die situaties blijven. Daarmee ontkennen ze de eerder, ook door de WODC, gememoreerde praktijk: het leefbaarheids criterium werkt niet, situaties zijn niet statisch en kunnen snel veranderen.

Naar onze informatie heeft de minister recent bepaald dat de 'bureaucratische' vereisten voor een aanvraag flink worden geminimaliseerd; dat is goed nieuws. Daarnaast is naar onze informatie met Politie en OM afgesproken dat ze zullen gaan adviseren in de geest van de eerder afgesproken versoepeling. Neemt u ons en vooral onze leden niet kwalijk dat we hierover sceptisch zijn. Als we niet snel een flink aantal toekenningen van de aanvragen zien, kunnen wij niet anders dan ons op een andere manier laten horen, met als inzet: verdere aanpassing van de regelgeving. Wij rekenen dan op de aandacht en de steun van iedere partij die agressie en geweld tegen handhavers onacceptabel vindt.